

Warszawa, 15.04. 2024 r.

dr hab. Stanisław Topolewski

Uniwersytet w Siedlcach

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgr inż. Dariusza Latosiewicza

pt.: *Model planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych w Siłach Zbrojnych RP w obliczu obecnych zagrożeń bezpieczeństwa militarnego*

opracowanej pod naukowym kierownictwem dr hab. Bartosza Kozickiego oraz promotora pomocniczego dr inż. Jarosława Wojciecha Tomaszewskiego

Uwagi ogólne

Problematyka podjęta przez Doktoranta w recenzowanej dysertacji bez wątpienia zasługuje na uwagę gdyż świat współczesny, charakteryzuje się występowaniem nie tylko wielu pozytywnych trendów, ale również szeregu wyzwań i zagrożeń, które mogą powodować poważne negatywne skutki dla ludzi, państw i społeczeństw. Aktualnie dla bezpieczeństwa Polski (Europy Świata) najistotniejszym zagrożeniem jest wojna, która toczy się za wschodnią granicą. W tym kontekście szczególnego wymiaru nabiera potencjał obronny naszego państwa, który rozumiemy jako całokształt możliwości politycznych, materialnych i moralnych, które mogą być spożytkowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa w tym do prowadzenia wojny. Od jego wielkości i jakości zależą siła i możliwości obronne państwa. W potencjale obronnym państwa wyróżnia się m.in. potencjał obronno-gospodarczy i potencjał militarny. Potencjał militarny ma zapewnić bezpieczeństwo militarne najczęściej definiowane jako proces obejmujący różnorodne działania i środki, których celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym, które mogą spowodować

groźbę użycia siły militarnej w celu naruszenia terytorium i ograniczenia suwerenności państwa. Innymi sławy bezpieczeństwo militarne to utrzymanie zdolności do przeciwstawienia się użyciu siły militarnej. Jest to jednocześnie stan uzyskany w wyniku zorganizowanej obrony przed tymi zagrożeniami. Zasadniczą rolę dla bezpieczeństwa militarnego spełniają Siły Zbrojne państwa. Najczęściej cytowaną definicją występującą w literaturze przedmiotu jest ta zawarta w Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego AON w skrócie wyjaśniająca, że siły zbrojne to: „...*wyspecjalizowany organ państwa podlegający bezpośrednio centralnej władzy wykonawczej, przeznaczony do ochrony i obrony jego interesów przez możliwość zastosowania przemocy zbrojnej...*”. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej *Siły Zbrojne służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic*. Stanowią jeden z podstawowych instrumentów polityki bezpieczeństwa w zakresie bezpieczeństwa militarnego (obronności), są instrumentem podstawowym i jednocześnie główny element systemu obronnego państwa.

Oceniana rozprawa doktorska dobrze wpisuje się w obszar badań dotyczących bezpieczeństwa a zwłaszcza bezpieczeństwa militarnego i jest wynikiem wieloletnich zainteresowań naukowych Autor.

Ocena metodologiczna

Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorant podjął się trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze złożonością zdarzeń czy opinii, przekładającej się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistość. W związku z powyższym należy stwierdzić, że analiza metodologiczna aspektów pracy doktorskiej wskazuje, iż jest ona bardzo dobrze skonstruowana i odpowiada wymogom metodologicznym nauk społecznych.

Zasadnicze założenia metodologiczne zawarto w rozdziale pierwszym, gdzie postępując zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi właściwie nakreślono sytuację problemową (argumentacja podjęcia badań, ich przedmiot i cel). Określono przedmiot i cel badań, problemy badawcze, tezy badawcze, metody, techniki i narzędzia badawcze.

Opis przyjętych założeń poznawczych dysertacji Doktorant rozpoczął od uzasadnienia wyboru tematu pracy. W uzasadnieniu po krótkim, ale rzeczowym wprowadzeniu w zagadnienia podjęte w badaniach starał się wykazać lukę poznawczą jaką napotkał w praktyce planowania naboru żołnierzy w Siłach Zbrojnych RP. Lukę tę nazwał luką poznawczą w aspekcie braku skutecznego modelu procesu naboru żołnierzy w Siłach Zbrojnych RP oraz metodyczną w aspekcie zmiany metodycznego podejścia do kalkulowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych przez oparcie go na analizie i ocenie szeregów czasowych: zwolnień i stanów osobowych żołnierzy, a także ich planowaniu w ujęciu dynamicznym. Obie zidentyfikowane luki przyjął za podstawę sformułowania problemów badawczych.

W kontekście zidentyfikowanych luk poznawczych za wystarczająco korelujące z wykazanymi w tych lukach niedostatkami wiedzy uznać należy pytanie: *W jaki sposób nowy model planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych wobec obecnych zagrożeń wpłynie na poprawę bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej?* (s.14). Pytanie to wyraża główny problem badawczy przyjęty w badaniach przez Kandydata.

W kolejnym kroku strukturalizującym poznanie w prowadzonych badaniach Doktorant w logicznie uporządkowany sposób z ogólnego problemu badawczego wyłania pięć problemów szczegółowych. Należy uznać, że problemy te po pierwsze cechuje: przechodniość, asymetryczność i spójność, a po drugie swym zakresem wypełniają w całości niewiedzę wyrażoną problemem ogólnym (główny problem badawczy). Z kolei cel pracy: *opracowanie autorskiego modelu planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych w Siłach*

Zbrojnych RP wobec zagrożeń bezpieczeństwa militarnego XXI wieku (s. 14) uznać można za dostatecznie skorelowany z głównym problemem badawczym. Wyłonienie celów szczegółowych poznawczych i jednego utylitarnego wydaje się zabiegiem z jednej strony nadmiarowym, powielającym treści pytań szczegółowych, ale z drugiej strony w jakiś sposób konkretyzującym niezbędne do wykonania czynności poznawcze.

Doktorant w kolejnej części rozdziału metodologicznego uporządkował predykcynie i wyjaśniająco prowadzone badania postawionymi hipotezami: główną i szczegółową. Nazywanie ich tezami uznaję za dopuszczalne, aczkolwiek rzadko stosowane w opisach metodyki działań poznawczych badacza.

Hipoteza (teza) stanowi jedną z możliwych odpowiedzi na główny i szczegółowe pytania badawcze, mianowicie taką, którą autor uznaje za właściwą. W związku z tym słusznie autor określił pięć hipotezy szczegółowych adekwatnych do problemów szczegółowych. Ich rozstrzygnięcia, odnajdujemy w poszczególnych rozdziałach jak i zakończeniu pracy (s.242-245).

Tę część założeń poznawczych pracy oceniam pozytywnie, chociaż tezę główną badań i piątą szczegółową Kandydat sformułował w mojej ocenie zbyt ogólnie. Wreszcie opis metod technik i narzędzi oceniam pozytywnie wraz z charakterystyką założonych zmiennych niezależnych i zależnych w badaniach.

Uogólniając oceniam pozytywnie przyjętą w badaniach metodykę postępowania badacza. Jednak ta część pracy wzbudziła także moje pewne wątpliwości. Wątpliwości te dotyczą niewystarczającego uargumentowania luki w wiedzy zidentyfikowanej przez Doktoranta, który powinien lukę tę udokumentować analizą i oceną rozwiązań występujących w literaturze przedmiotu badań. Sama nieudokumentowana „obserwacja uczestnicząca” praktyki działań nie wystarcza do przyjęcia tezy o istnieniu luki poznawczej. Ponadto proszę aby Doktorant podczas publicznej obrony odniósł się do zastosowanych w pracy metod pro-

gnozowania i projektowania naboru żołnierzy przy użyciu aplikacji Vision i techniki EPC.

Doktorantowi udało się rozwiązać główny problem badawczy, a także w zadawalającym stopniu potwierdzić założenia tezy. W istotnej mierze przyczyniła się do tego trafna selekcja i w efekcie przemyślany dobór zarówno **teoretycznych metody badawczych** tj.: analizy, analogia, syntezy, abstrahowania, jak i empirycznych metod badawczych tj.: przeglądu dokumentów źródłowych, kwerenda dokumentów planistycznych, badania desk research, metody statystyczne, modelownie.

Takie właśnie, kompleksowe podejście badawcze pozwoliło w rezultacie na miarodajne i wiarygodne formułowanie częściowych podsumowań, ale także wniosków końcowych.

Efekty badań i analiz odnajdujemy zarówno w treści dysertacji, ale także w 101 rysunkach, znacznie podnoszących jej wartość pogładową. Doktorantka umiejętnie potrafił zaprezentować je w treści analiz i podsumowań.

Stwierdzam, że zastosowana przez Doktoranta metodologia badawcza odpowiada formalnym wymogom stawianym przed rozprawami doktorskimi. Świadczy to o przemyślanym, logicznie uporządkowanym oraz konsekwentnym dążeniu Doktoranta do rozwiązania postawionych problemów oraz weryfikacji sformułowanych tez .

Ocena merytoryczna

Po zapoznaniu się z treścią rozprawy stwierdzam, że kilkuletni wysiłek badawczy Doktoranta został uwieńczony powstaniem wartościowego opracowania naukowego. Mając powyższe na względzie uważam, że temat rozprawy jest aktualny a treść rozprawy mieści się w obszarze problemowym bezpieczeństwa państwa. Natomiast badania dotyczyły głównie przedstawienia wyników w zakresie dotyczącym rozwoju potencjału militarnego w kontekście naboru żoł-

nierzy w korpusie szeregowych zawodowych w Siłach Zbrojnych RP. W mojej ocenie rozprawa posiada znaczą wartość utylitarną bowiem wychodzi naprzeciw praktyce i odnosi się w procesie badań do realnie istniejących sytuacji.

Recenzowana dysertacja doktorska przedstawiona została w postaci zwanego opracowania naukowego a jej objętość liczy 285 stron. Składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów w tym rozdziału metodologicznego, zakończenia w postaci podsumowania i wniosków, bibliografii, spisów: rysunków, tabel i wzorów. Podział treści pracy jest logiczny i uzasadniony założeniami metodycznymi. Należy zauważyć, że każdy rozdział merytorycznych kończy się wnioskami, jakie Doktorant postawił po analizie każdej problematyki, co zwiększa czytelność pracy i ułatwia zrozumienie sposobu myślenia Doktoranta. Język pracy jest czytelny, adekwatny do pracy naukowej.

Kwestie metodologiczne prowadzonych badań zostały przedstawione w rozdziale pierwszym - metodologicznym odpowiednio rozbudowanym na potrzeby rozprawy. Treści strony metodologicznej rozprawy zostały omówione w ocenie metodologicznej pracy.

W **rozdziale drugim** uwagę badawczą skupiono na analizie współczesnych zagrożeń dla świata oraz polityce NATO wobec tych zagrożeń. W dalszej części zaprezentowano postawę NATO wobec konfliktu Rosja-Ukraina. W końcowej części rozdziału przedstawiono zmiany w finansowaniu państwa NATO jakie nastąpiły wobec konfliktu Rosja-Ukraina.

Kwestie dotyczące kierunków zmian w SZ RP wobec współczesnych wyzwań wypełniają treści **trzeciego rozdziału**. Zmiany te przedstawiono w kontekście finansowania, struktur organizacyjnych i potencjału sprzętowego. Natomiast w dalszej części skupiono uwagę na roli i znaczeniu korpusu szeregowych oraz uposażeniu i dodatkach dla żołnierzy zawodowych. W Mojej ocenie treści zawarte w powyższym materiale świadczą o dużym zasobie wiedzy Dok-

toranta, który dokonał udanej charakterystyki uwarunkowań międzynarodowych i krajowych w kontekście podjętych badań oraz stanowią dobre podstawy teoretyczne do dalszych rozważań.

Przedmiotem rozważań **rozdziału czwartego** uczyniono problem dotyczący naboru żołnierzy do korpusu szeregowych. W części pierwszej (wprowadzającej) przedstawiono proces planowania w ujęciu teoretycznym następnie dokonano charakterystyki aktualnego procesu planowania naboru do tego korpusu. Część końcową poświęcono procesowi wyznaczania żołnierzy z omawianego korpusu na stanowiska służbowe poza granicami RP.

Interesująco poznawczo i pod wieloma względami nowatorskie merytorycznie analizy zawarte zostały w ostatnich dwóch rozdziałach dysertacji.

Piąty rozdział dysertacji poświęcono modelowaniu naboru żołnierzy zawodowych w korpusie szeregowych. Autor przedstawił w nim wielowymiarowe analizy porównawcze stanów osobowych korpusu oraz ocenę zwolnień i przyjęć do służby. Następnie określono przyjęte założenia i ograniczenia do modelowania. Końcowym etapem było analiza i ocena nowego naboru żołnierzy w korpusie żołnierzy szeregowych.

Końcowy **szósty rozdział** zawiera możliwości implementacji opracowanego modelu w SZRP. Dokonano w nim weryfikacji przygotowanego modelu naboru oraz przedstawiono etapy implementacji modelu naboru. W części końcowej przedstawiono wypracowany proces aktualizacji modelu naboru w korpusie szeregowych.

W **zakończeniu** rozprawy zawarto syntezę wyników badań. Autor odniósł się do celów, hipotez oraz szczegółowych pytań badawczych. Wskazał również na znaczenie wykorzystania autorskiego modelu planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych tj. *zmniejszy błędy związane z*

bilansowaniem się planowanych i rzeczywistych zwolnień, a tym samym w przyszłości wpłynie na wzmocnienie bezpieczeństwa militarnego Polski (s. 244-245).

W rozprawie należycie dobrano i wykorzystano **dostępną literaturę przedmiotu** o bardzo zróżnicowanym charakterze zarówno polską jak i obcojęzyczną. Bibliografia zawiera 373 pozycje, w tym: 173 monografie zwartych, 70 artykuły, 11 dokumentów normatywnych i 11 źródła internetowe. Bibliografię, ze względu na specyfikę tematyki, można uznać, że jest obszerną.

Strona redakcyjna rozprawy doktorskiej nie budzi w zasadzie większych zastrzeżeń. Zauważalne nieliczne błędy redakcyjne nie wpływają na czytelność wywodu i nie wpływają w istotnym stopniu na ogólnie pozytywną ocenę recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Konkludując recenzowana praca stanowi ciekawą poznawczo i merytorycznie wartościową, ze względu na osiągnięte rezultaty badawcze, rozprawę doktorską. Ponadto, stanowi inspirujący materiał badawczy, mogący znaleźć zastosowanie w dalszych badaniach poświęconych tej problematyce

Wnioski końcowe

Rozprawę doktorską **mgr Dariusza Latosiewicza** na temat „Model planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych w Siłach Zbrojnych RP w obliczu obecnych zagrożeń bezpieczeństwa militarnego” oceniam jako oryginalne, wartościowe pod względem merytorycznym, rozwiązanie problemu naukowego w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie w ramach nauk społecznych. Treści merytoryczne recenzowanej rozprawy, w tym formułowane przez Doktoranta oceny, uogólnienia i wnioski, wskazują na Jego znaczącą wiedzę w zakresie nauk o bezpieczeństwie. Przyjęte przez Autora rozprawy doktorskiej i zastosowane w procedurze badawczej założenia metodyczne świadczą o jego dobrych umiejętnościach samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz wysokiej wiedzy merytorycznej dotyczącej obszaru i przedmiotu badań.

Biorąc pod uwagę powyższe konkluzje należy uznać, że rozprawa doktorska Pana **mgr Dariusza Latosiewicza** odpowiada wymogom określonym w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. roku *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z artykułem 187 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* Dz. U. 2022 poz. 574). Stawiam wniosek o dopuszczenie Pana **mgr Dariusza Latosiewicza** do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Ponadto stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr **Dariusza Latosiewicza** została przygotowana na wysokim poziomie merytorycznym i metodologicznym. Badania przeprowadzone przez **Dariusza Latosiewicza** przedstawiają znaczną wartość naukową i aplikacyjną, szczególnie pod względem ich aktualność w obszarze planowania naboru żołnierzy w korpusie szeregowych zawodowych. Na szczególne podkreślenie zasługują warstwa metodologiczna pracy, która sprzyjała obiektywizacji procesu badawczego i pozwoliła na rzetelne przeprowadzenie badań i sformułowanie wartościowych wniosków oraz wymiar praktyczny. Mając na uwadze powyższe wniosę o wyróżnienie recenzowanej dysertacji.